

Nyolc halálos bűn

Legyünk! / legyünk-e? / lehetünk-e? büszkék és megelégedettek mi valamennyien, akik itt most ezen a virtuális összejövetelen részt veszünk? Mégpedig arra, hogy nem anyáink és apáink, hanem már ősanyáink és ősapáink fellendítettek bennünket az élővilág piramisának a csúcsára. Itt a piramis csúcsán nekünk, 7,77 milliárdunknak (2020 márciusi adat) nagyon kell vigyáznunk, hogy az az utolsó 3890 darab, nálunk fizikailag sokkal erősebb, szabadon élő tigris megmaradhasson. 7 milliárd 770 millióan lenni, ez egy igazi sikertörténet! Őseink azonban valahol belül érezhették, hogy a piramis csúcsán lenni nem egészen veszélytelen, mert naponta így fohászokdakt: „*panem nostrum quotidianum da nobis hodie*”, később ugyanezt magyarul is „*mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma*”. Nekünk – úgy tűnik –, nem kell efféle imákat mormolnunk, elég, ha kinyitjuk a hűtőszekrény ajtaját.

Fajunk legkiválóbb egyedeinek már évszázadok, sőt évezredek óta megadatott, hogy egész bölcsességüket a világ nagy kérdéseinek szentelhessék. A nagy kérdések egyike, hogy vajon egyedül vagyunk-e az univerzumban. Kant úgy vélte, hogy a Naprendszer valamennyi bolygója lakott, mégpedig minél távolabb van egy bolygó a Naptól, annál intelligensebb lények népesítik be. Kant számára még a Naprendszer volt a világegyetem, azóta tudjuk, hogy csak a Tejút néhány százmilliárd naprendszerből áll, és a megfigyelhető világegyetemben van néhány százmilliárd Tejúthoz hasonló galaxis.

Jogosan gondolhatjuk hát, hogy mi emberek ebben az elképzelhetetlen méretű univerzumban nem vagyunk egyedül. De nem csak gondolhatjuk, hanem tudományosan is vizsgálhatjuk, mégpedig Frank Drake formulájával, amellyel kiszámíthatjuk a benépesített bolygók számát. Elmélet és gyakorlat, mint mindig a tudomány története során, kéz a kézben jár: a benépesített bolygókat tudatosan keressük, rádióteleszkópjaink a világegyetemben rádiójelekre vadásznak, a Kepler űrszonda kifejezetten földszerű bolygókat keres, a seti.org szervezet pedig összefogja földönkívüli civilizáció keresésére tett erőfeszítéseket. Mégis, több évtizednyi keresés és kutatás után is még mindig aktuális Enrico Fermi 70 évvel ezelőtt megfogalmazott kérdése: „*Where are they?*”

Fermi kérdésére a legjobb választ egy alig száz oldalas könyvecskében találtam meg, ami 1973-ban jelent meg „*A civilizált emberiség nyolc halálos bűne*” címmel, és ami majd 50 év után még mindig aktuális. Szerzője Konrad Lorenz, az 1973-ban Nobel-díjjal kitüntetett biológus, az etológia, vagy ahogy ő maga nevezte „állatpszichológia” megalapítója.

Konrad Lorenznek mind a nyolc halálos bűnről rendkívül mély, eredeti és megszívlelendő gondolatai vannak, amik között vannak igazi gyöngyszemek, vannak egy nagy humanista aggódó szavai és vannak filozófiai, tudományfilozófiai indíttatásúak. Zárszóként csak annyit, hogy itt a piramis csúcsán módunkban állt kiiktatni a természetes szelekciót, és most már Konrad Lorenzet idézem szó szerint: „[...] tisztában kell lennünk azzal, hogy a mai civilizációs életfeltételek között egyetlen olyan szelekciós tényező sem működik, amely a jóság, a tisztesség előtérbe kerülését segítené [...]”

Íme, a nyolc halálos bűn egy-egy idézettel:

1. Túlnépesedés:
„Azért az emberiség túlnépesedésére térünk ki elsőként, mivel több, a későbbiekben tárgyalt jelenség ennek következménye.”
2. Az életér pusztulása:
„[...] bolygónkon az élet erőforrásai nem kimeríthetetlenek.”
3. Versenyfutás önmagunkkal:
„Minden pozitív visszacsatolású szabályzókör [...] előbb utóbb katasztrófához vezet.”
4. Az érzelmek fagyhalála
„[...] egyre inkább eltűnőben van az öröm átélésének képessége.”
5. Genetikai összeomlás
„A mai eltorzult liberális demokrácia egy lengés holtpontjának felel meg.”
6. A tradíciók lerombolása.
„Rombolóan hat az a tévhit, hogy csak a racionálisan felfogható vagy a tudományosan bizonyítható tartozik az emberiség állandó ismeretanyagához.”
7. A dogmák ereje
„Valamennyi ismeretünk csak közelítés [...] Az 'igazság' tehát nem más, mint az a munkahipotézis, amely a legalkalmasabb arra, hogy egy jobban magyarázható másik hipotézis útját egyengesse.”
8. Atomfegyverek
„Bízom abban, hogy az atombombát nem vetik be, ebben a tekintetben sokkal derülátóbb vagyok, mint a másik hét halálos bűnt illetően.”